

Sygn. akt III KK 338/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 grudnia 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Eugeniusz Wildowicz

w sprawie z wniosku **K. T.**
o zadośćuczynienie
po rozpoznaniu w Izbie Karnej
na posiedzeniu w dniu 14 grudnia 2022 r.,
wniosku pełnomocnika wnioskodawcy
o wyłączenie **SSN Adama Rocha**
od rozpoznania kasacji wniesionej przez
Prokuratora Okręgowego w S.
na niekorzyść wnioskodawcy
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie
z dnia 3 lutego 2022 r., sygn. akt II AKa 143/21,
zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Szczecinie
z dnia 19 marca 2021 r., sygn. akt III Ko 602/20,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k.

postanowił

**wyłączyć sędziego SN Adama Rocha od rozpoznania sprawy
o sygn. akt III KK 338/22.**

UZASADNIENIE

W dniu 30 czerwca 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynęła kasacja Prokuratora Okręgowego w S. od wyroku Sądu Apelacyjnego w Szczecinie z dnia 3 lutego 2022 r., sygn. akt II AKa 143/21, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w

Szczecinie z dnia 19 marca 2021 r., sygn. akt III Ko 602/20. Zarządzeniem z dnia 4 listopada 2022 r. do rozpoznania tej sprawy został wyznaczony SSN Adam Roch.

W dniu 16 listopada 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek pełnomocnika K. T., adw. M. K. o wyłączenie SSN Adama Rocha na podstawie art. 42 § 1 k.p.k. w zw. z art. 41 § 1 k.p.k. od rozpoznania sprawy o sygn. akt III KK 338/22, z uwagi na wątpliwości wnioskodawcy co do jego bezstronności, w szczególności wynikające z uzyskania przez Adama Rocha statusu sędziego SN w następstwie brania udziału w konkursie przez Krajową Radę Sądownictwa w składzie ukształtowanym nowelą z 2017 r., a także wątpliwości w zakresie jego kierunkowego nastawienia do przedmiotu postępowania i strony postępowania, tj. Skarbu Państwa – Prokuratury Okręgowej w S. w sprawie o zadośćuczynienie za niewątpliwie niesłuszne zatrzymanie adwokata K. T. w okresie od 16 do 17 grudnia 2019 r., sygn. akt PO I Ds. [...].

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek zasługuje na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k., sędzia ulega wyłączeniu od rozpoznania sprawy, jeśli istnieje okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności przy jej rozpoznawaniu. O potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia sędziego decyduje między innymi ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy, takie okoliczności, które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21). Oceniając zasadność wątpliwości co do bezstronności sędziego należy wziąć pod uwagę wszelkie okoliczności, które mogą mieć wpływ na jego zachowanie. Przy dokonywaniu tej oceny nie bez znaczenia jest stosunek sędziego do wprowadzanych zmian w sądownictwie, publicznie wyrażany zarówno w procedurze konkursowej na stanowisko sędziego, jak i później, zwłaszcza w zakresie akceptacji niekonstytucyjnych działań organów władzy wykonawczej wobec sądów czy akceptacji utraty przez Krajową Radę Sądownictwa przymiotu niezależności. Przy spolaryzowaniu nastrojów społecznych, a w szczególności w środowisku sędziowskim, brak jest w tej sytuacji możliwości obiektywnego przekonania przeciętnie rozsądnej osoby, że zaistniałe okoliczności nie będą

rzutowały na bezstronne osądzenie spraw (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 grudnia 2021 r., II KK 426/21).

Każda okoliczność mogąca wywołać tę wątpliwość, musi wpływać na ocenę bezstronności. Są to, między innymi, okoliczności powołania sędziego Sądu Najwyższego na urząd, te wynikające ze sfery życia prywatnego, jak również związane ze sposobem procedowania w dotychczas rozpoznawanych sprawach (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2022 r., V KB 6/22). W judykaturze zaproponowano, aby ocena zasadności tego rodzaju wątpliwości była przeprowadzana za pomocą tzw. „testu przeciętnego obserwatora”, co polega na przyjęciu, że przyczyna jest uzasadniona, jeżeli jest ona w stanie wywołać wątpliwości co do bezstronności u nieuprzedzonego w jakimkolwiek kierunku członka społeczeństwa, zakładając wszak, że znajdowałby się on w sytuacji wnioskującego (zob. wyroki SN: z dnia 18 marca 2009 r., IV KK 380/08; z dnia 8 stycznia 2009 r., III KK 257/08 i z dnia 8 lutego 2011 r., V KK 227/10). Odwołanie się do oceny dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie i logicznie rozumującego obserwatora procesu, który nie jest zainteresowany jego wynikiem, pozwala oprzeć rozstrzygnięcie na zobiektywizowanych przesłankach. Również w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje się na aspekt obiektywnej bezstronności, dodając, że w przypadku kryterium obiektywnego trzeba rozważyć, czy istnieją podlegające ustaleniu fakty, które mogą wzbudzić wątpliwości co do bezstronności. W tej mierze ma znaczenie także odbiór w oczach opinii publicznej (zob. wyroki ETPC z dnia 10 października 2000 r., 42095/98, *Daktaras przeciwko Litwie* oraz z dnia 10 kwietnia 2003 r., 39731/98, *Sigurdsson przeciwko Islandii*).

Złożony przez pełnomocnika K. T. wniosek opiera się, między innymi, na okolicznościach związanych z powołaniem Adama Rocha na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, którą ukształtowano na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Adam Roch był wcześniej prokuratorem, awansowanym przez obecnego Prokuratora Generalnego – Ministra Sprawiedliwości w 2016 r. na Zastępcę Prokuratora Regionalnego w Katowicach, co wskazuje na jego bliskie związki z przedstawicielami władzy wykonawczej.

Sam fakt brania udziału w orzekaniu osoby powołanej na urząd sędziego Sądu Najwyższego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie określonym przepisami ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw, prowadzi do nienależytej obsady sądu w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. Krajowa Rada Sądownictwa jest bowiem obecnie zależna od władzy wykonawczej i nie reprezentuje środowiska sędziowskiego, a zatem nie jest organem, o którym mowa w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22). Wada nominacyjna, wynikająca z udziału w procesie powołania na urząd sędziego wadliwie ukształtowanej KRS, odgrywa szczególne znaczenie w przypadku sędziów Sądu Najwyższego – do których grona przystąpił, dzięki tej procedurze, Adam Roch. Wynika to z wyjątkowego statusu sędziów Sądu Najwyższego i kluczowych kompetencji tego Sądu, mającego gwarantować niezakłócone, prawidłowe funkcjonowanie demokratycznego państwa prawnego oraz obiektywny standard niezależności, niezawisłości i bezstronności orzekania (por. Uchwała Sądu Najwyższego w składzie połączonych 3 Izb z dnia 23 stycznia 2020 r., BSA I-4110-1/20).

Powyższe w sposób szczególny odnosi się do sędziów byłej Izby Dyscyplinarnej Sądu Najwyższego, której szeregi zasiliał do momentu likwidacji Izby w lipcu 2022 r. sędzia Adam Roch, bowiem, jak podkreślił Trybunał Sprawiedliwości Unii Europejskiej, proces nominacyjny do tej Izby obejmował kandydatów na stanowiska członków izby sądowej utworzonej od podstaw w celu orzekania w szczególności w przedmiocie postępowań dyscyplinarnych dotyczących sędziów krajowych i kwestii związanych z reformą przepisów odnoszących się do Sądu Najwyższego, której niektóre aspekty doprowadziły już do stwierdzenia naruszenia przez Rzeczpospolitą Polską art. 19 ust. 1 akapit drugi TUE, a z drugiej strony, w skład tego organu mieli wchodzić wyłącznie nowi sędziowie, którzy nie zasiadali do tej pory w Sądzie Najwyższym, którym miało przysługiwać znacznie wyższe wynagrodzenie i którym przyznano szczególnie wysoki stopień autonomii organizacyjnej, funkcjonalnej i finansowej w porównaniu z warunkami panującymi w pozostałych izbach Sądu Najwyższego. Zależność od władzy politycznej tego organu budziła zastrzeżenia Trybunału, mogąc wzbudzić także w przekonaniu

jednostek uzasadnione wątpliwości co do niezawisłości i bezstronności tej Izby, toteż uznał on, iż Izba Dyscyplinarna nie jest sądem w rozumieniu prawa europejskiego (por. wyrok TSUE z dnia 15 lipca 2021 r., C-791/19, przeciwko Polsce). Może to wskazywać na polityczną zależność sędziego SN Adama Rocha, a jego przejście do Izby Karnej nie usuwa tego stanu.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że zachodzą uzasadnione wątpliwości co do bezstronności sędziego objętego w tej sprawie wnioskiem o wyłączenie. Istnieje bowiem obawa, że na jego orzekanie w przedmiocie rozpoznania złożonej przez prokuratora kasacji wpływ mogłyby wywierać czynniki inne niż merytoryczne.

Kierując się koniecznością zapewnienia stronom prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą, uwzględniając, że w sprawie ziściły się przesłanki określone w art. 41 § 1 k.p.k., należało orzec jak na wstępie.